ISBN NR: 978-625-5694-69-0

VAN İLİNDE SAANEN KEÇİSİ YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPAN MEVCUT İKİ İŞLETMEDE BAZI HAYVAN BESLEME VE YETİŞTİRME UYGULAMALARI İLE İŞLETME SAHİPLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN DURUM TESPİTİ

Doç. Dr. Cemal BUDAĞ*

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, cbudag@yyu.edu.tr - 0000-0003-3532-7727

Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Özge DEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, aodemir@yyu.edu.tr - 0000-0001-7203-4734

Abdulhamit AÇAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hamitacar30@hotmail.com - 0009-0006-3468-4609

Özet

Bu araştırma, Van ilinde faaliyet gösteren iki Saanen keçisi işletmesinin yetiştiricilik uygulamalarını, sosyoekonomik yapılarını ve üretim performanslarını inceleyerek bölgesel düzeyde Saanen keçisi yetiştiriciliğinin mevcut durumunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında Muradiye ve Gevaş ilçelerinde yer alan iki işletmede saha gözlemleri ve 63 soruluk anket formu aracılığıyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Sonuçlar, her iki işletmenin Saanen keçisini yüksek süt verimi nedeniyle tercih ettiğini, ancak üretim kayıtlarının tutulmaması, rasyon dengesinin yeterince sağlanmaması ve sınırlı teknik destek gibi nedenlerle verim düzeylerinin potansiyelin altında kaldığını göstermiştir. Birinci işletmede daha büyük sürü ölçeği ve karma yem kullanımı nedeniyle süt verimi nispeten yüksek bulunurken (500 lt/yıl), ikinci işletmede bu değer 400 lt/yıl düzeyinde kalmıştır. Oğlak ölümleri, doğum sonrası bakım ve barınak koşulları ile yakından ilişkili bulunmuş; ayrıca işletmelerin devlet desteklerini yetersiz gördükleri belirlenmiştir. Çalışma, Van ilinde Saanen keçisi yetiştiriciliğinin gelişebilmesi için kayıt sistemlerinin güçlendirilmesi, yem üretim ve planlamasının desteklenmesi, teknik danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve pazarlama kanallarının etkinleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Case study, Hayvan besleme, İşletme analizi, Saanen keçisi

Abstract

This study aims to evaluate the current status of Saanen goat farming at the regional level by examining the breeding practices, socioeconomic structures and production performance of two Saanen goat enterprises operating in Van province. Field observations and data collected through a structured 63-item questionnaire were analyzed from farms located in the Muradiye and Gevaş districts. The findings revealed that both enterprises preferred the Saanen breed due to its high milk yield; however, the lack of production records, insufficient feed ration balance and limited technical support resulted in productivity levels below genetic potential. The first enterprise, with a larger herd size and use of compound feed, achieved a relatively higher annual milk yield (500 L/head) compared to the second enterprise (400 L/head). Kid mortality was closely associated with postnatal care and housing conditions and both farmers considered governmental support insufficient. The study concludes that strengthening record keeping systems, supporting feed production and planning, expanding technical advisory services and improving marketing channels are essential for the sustainable development of Saanen goat farming in Van province.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

Keywords: Case study, Animal nutrition, Farm analysis, Saanen goat

GİRİŞ

Saanen keçisi, özellikle süt verimi açısından öne çıkan ve dünya genelinde yaygın olarak yetiştirilen bir süt keçisi ırkıdır. İsviçre'nin Bern Alpleri'ndeki Saanen Vadisi'nden köken alan bu ırk, 19. yüzyıldan itibaren diğer ülkelere ihraç edilmiş ve yerel ırklarla melezlenerek süt verimi yüksek melez hatların oluşmasına katkı sağlamıştır (Gall, 1981; Deniskova et. al. 2020).

Saanen keçileri beyaz ya da açık krem renkte olup, kısa tüylü, derin gövdeli ve iri cüsseli yapılarıyla tanınır. Yüksek süt verim kapasitesi nedeniyle ticari süt üretimi yapan işletmelerde tercih edilmektedir. Yetişkin dişiler genellikle 60–70 kg ağırlığa ulaşabilirken, erkeklerde bu değer 75–90 kg'a kadar çıkabilmektedir. Bu ırkın en belirgin özelliği, laktasyon dönemi boyunca yüksek miktarda süt üretmesidir. İyi bakım ve besleme koşullarında yıllık süt verimi 700-1000 litre arasında değişebilir; bazı üstün bireylerde bu miktar 1200 litreyi aşabilmektedir. Ancak süt yağ oranı genellikle %3,0–3,5 civarındadır; bu oran bazı yerli keçi ırklarına göre düşüktür. Bu nedenle Saanen keçisinin sütü daha çok içme sütü veya fermente süt ürünleri üretiminde değerlendirilir (Dubeuf et al., 2004; Haenlein, 2004; Mawussi et. al. 2004; Morand-Fehr et al., 2007; Varlyakov et. al., 2018).

Ana vatanı olan İsviçre'de Saanen keçilerinin ortalama yıllık süt verimi 700–1000 litre civarındadır. Ancak genetik seleksiyon ve gelişmiş bakım koşullarının sağlandığı Fransa ve Hollanda gibi Batı Avrupa ülkelerinde bu rakam 1200–1500 litreye kadar çıkabilmektedir. Fransa'daki bazı elit sürülerde bireysel bazda 1800 litreyi aşan yıllık süt verimi bildirilmiştir. Yeni Zelanda ve Avustralya'da ise Saanen keçilerinden elde edilen süt verimi genellikle 800–1200 litre aralığında değişmektedir. Bu ülkelerde damızlık seleksiyon programları ve kontrollü üretim sistemleri sayesinde süt üretiminde önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise Amerikan Saanen hatları yıllık ortalama 900–1300 litre arasında süt verimi göstermektedir; bazı seçilmiş bireylerde 2000 litreye kadar çıkabilen verim değerleri de kayıt altına alınmıştır (Dubeuf et al., 2004; Morand-Fehr et al., 2007; Devendra & Haenlein, 2011; Varlyakov et. al., 2018).

Saanen keçisinin bu geniş coğrafi yayılımı, onun genetik potansiyelinin ve ekonomik değerinin bir göstergesidir. Bununla birlikte, çevresel stres faktörlerine duyarlılığı nedeniyle tropikal ve yarı kurak bölgelerde saf kan yetiştiricilik yerine melezleme yöntemleri daha sürdürülebilir görülmektedir. Bu bağlamda, Saanen keçisinin dünya genelinde kullanımı, hem verimlilik hem de adaptasyon dengesini gözeten stratejik bir planlama gerektirmektedir.

Saanen keçisinin süt verimi, tropikal ve subtropikal bölgelerde genetik potansiyelin altında kalma eğilimindedir. Örneğin Hindistan, Brezilya, Kenya ve Pakistan gibi ülkelerde saf kan Saanen keçilerinden yıllık ortalama 500–800 litre süt alınabildiği bildirilmiştir. Bu fark, çoğunlukla sıcaklık stresi, yetersiz yem kalitesi ve yaygın hastalık yükünden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bu bölgelerde Saanen keçisi çoğunlukla yerli ırklarla melezlenerek süt verimi ile çevresel adaptasyon arasında denge kurulmaya çalışılmaktadır (Devendra & Burns, 1983; Ojango et al., 2006; de Souza et al., 2013; Souza et al., 2015; Vasconcelos et al., 2019). Saanen keçileri çevre koşullarına karşı duyarlı olduklarından serin ve ılıman iklim koşullarını tercih ederler ve aşırı sıcaklık stresine karşı hassasiyet gösterebilirler. Bu nedenle tropik ve yarı kurak bölgelerde yetiştirilmeleri, genetik ıslah programları ve uygun yönetim stratejileri ile desteklenmelidir (Souza et al. 2015; Gore et al., 2020; Lima et al., 2022).

Türkiye'de de özellikle Marmara ve Karadeniz bölgelerinde yetiştirilmektedir; ayrıca yerli ırklarla yapılan melezleme çalışmaları sayesinde süt verimi yüksek adaptif hatlar elde edilmeye çalışılmaktadır. Ege ve Marmara bölgelerinde saf veya melezleri uygun bakım koşullarında 700–900 litre/yıl aralığında süt verimi sağlanabilmektedir. Batı Anadolu'da yapılan melezleme çalışmalarında, Saanen x Kıl keçisi melezlerinde 600 litrenin üzerinde yıllık süt verimi bildirilmiştir. Marmara Bölgesi Saanen keçisi için uygun iklim koşullarına sahiptir. Balıkesir, Bursa ve Çanakkale illerinde özellikle

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

Saanen x Kıl keçisi melezleriyle yapılan üretimler dikkat çekmektedir. Bu melezler, hem verim hem de adaptasyon özellikleri açısından avantaj sağladığı için, bölgeye özgü melez hatların geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir (Şimşek, 2005; Kaymakçı & Engindeniz, 2010; Akar, 2013; Dincel et al., 2019; Gökdal et al., 2020; Kaygısız et al., 2024).

İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde ise Saanen keçisinin yayılımı daha sınırlıdır. İç Anadolu'da Saanen keçileri çoğunlukla kontrollü çiftlik koşullarında saf kan olarak değil, yerli ırklarla melezlenerek yetiştirilmektedir. Karadeniz Bölgesi'nde ise nemli iklim koşulları ve dik yamaçlı arazi yapısı, yaygın sürü yönetimini zorlaştırdığı için daha az tercih edilmektedir (Yaralı et. al. 2018; Tüfekçi, 2012).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Saanen keçisi yetiştiriciliği oldukça sınırlıdır. Bu bölgelerde kırsal yaşamın zorlukları, yüksek sıcaklık stresi ve yem kaynaklarının kısıtlı olması nedeniyle, Saanen gibi iklim hassasiyeti yüksek ırkların adaptasyonu sorunludur. Ancak bazı devlet destekli projeler kapsamında, melezleme yoluyla süt verimi artırılmış hatların bu bölgelerde test edildiği bilinmektedir (Ceyhan, & Karadağ, 2009; Kaygısız et al., 2024).

Sonuç olarak, Saanen keçisi süt yönlü verimliliği ile dünya genelinde kabul gören bir ırktır. Ancak iklimsel adaptasyon, hastalıklara duyarlılık ve bakım-besleme ihtiyaçları gibi faktörler, yetiştiricilik başarılarını doğrudan etkilemektedir. Saanen keçisinin potansiyel veriminin tam olarak ortaya çıkması çevresel ve yönetsel faktörlerin optimizasyonuna bağlıdır. Bu nedenle bölgesel düzeyde ıslah programları, yemleme stratejileri, bakım ve barınak koşulları süt veriminin artırılmasında kritik rol oynamaktadır. Bu bağlamda, uygun çevresel koşullar ve iyi yönetim uygulamaları ile Saanen keçileri, sürdürülebilir keçi yetiştiriciliği açısından önemli bir potansiyel sunmaktadır. Ancak bu koşulların sağlanmadığı durumlarda Saanen keçisinden beklenen verim alınamamaktadır.

Dünya Genelinde Saanen Keçisi Yetiştiriciliği

Saanen keçisi başta Avrupa ülkeleri olmak üzere Kuzey Amerika, Latin Amerika, Avustralya ve Çin gibi farklı iklim ve coğrafi koşullara sahip birçok ülkede adapte edilerek yetiştirilmektedir. Fransa, İtalya ve Almanya gibi ülkelerde modern süt keçiciliği işletmelerinin temel sütçü ırkı olan Saanen, genetik seleksiyon programları ve kayıt sistemlerinin etkin kullanımı sayesinde yüksek verim potansiyelini korumaktadır. Özellikle Fransa'da Lacaune ve Alpine ile birlikte yetiştirilen Saanen keçileri, yüksek hijyen ve teknolojiye dayalı sistemlerde sağım robotlarıyla birlikte değerlendirilmektedir. ABD'de ise American Dairy Goat Association gibi kuruluşlar sayesinde ırk standardizasyonu, verim kayıtları ve soy kütüğü takibi titizlikle yürütülmektedir. Ayrıca, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde de Saanen keçileri melezleme programlarında kullanılmakta, yerli koşullara daha uygun bireyler elde edilmektedir. Çin gibi gelişmekte olan ülkelerde ise Saanen genotipi yerli keçilerle melezlenerek süt veriminin artırılması hedeflenmektedir (Morand-Fehr & Lebbie, 2004; Capote, 2015; Morales et al., 2019; ADGA, 2020; Rout, & Behera, 2021;Teissier et al., 2024).

Türkiye'de Saanen Keçisi Yetiştiriciliği

Türkiye'de Saanen keçisi yetiştiriciliği özellikle 2000'li yıllardan itibaren ivme kazanmış, Batı Anadolu başta olmak üzere farklı bölgelerde yaygınlaşmıştır. En yoğun yetiştiricilik faaliyetleri Balıkesir, İzmir, Aydın, Manisa, Afyonkarahisar ve Çanakkale illerinde görülmektedir. Türkiye'deki Saanen keçileri, genellikle İsviçre orijinli damızlıkların ithali ya da melezleme yoluyla elde edilmiştir. Bu bağlamda, özellikle Kıl keçisiyle yapılan melezlemeler sonucu elde edilen Saanen melezleri, hem süt verimi hem de çevre adaptasyonu açısından tercih edilmektedir (Koyuncu & Pala, 2008, Koşum et al., 2016; Kandemir, 2018; Erduran, 2021).

Ancak Türkiye'deki Saanen yetiştiriciliği, dünya standartlarına kıyasla bazı kısıtlarla karşı karşıyadır. Bunların başında kayıt sistemlerinin yetersizliği, hayvan refahı standartlarının eksik uygulanması, yem temininde süreklilik problemleri ve yüksek kaliteli damızlık materyal eksikliği gelmektedir. Öte yandan, bazı kooperatifler ve özel işletmeler aracılığıyla modern sağım sistemleri kurulmuş, sürü sağlığı ve verim takibi gibi uygulamalar yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Yine de genel anlamda küçük aile işletmelerine dayalı üretim yapısının baskın olduğu görülmektedir (Kesenkaş et al.,

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

2010; Özkaya et al. 2017; Gökdai & Sakarya, 2020; Tölü, 2023). Saanen keçilerinin süt verimi ve bazı yetiştirme kriterlerine ait karşılaştırmalı değerlendirme Çizelge 1'de sunulmuştur.

Çizelge 1. Karşılaştırmalı değerlendirme

Kriter	Dünya Geneli (örn. Fransa, ABD)	Türkiye
Süt Verimi (yıllık)	800–1.500+ litre	400–800 litre (saf ve melez)
Kayıt Sistemi	Kapsamlı (ADGA, INRA vb.)	Sınırlı / yerel düzeyde
Yetiştirme Yapısı	Büyük ölçekli, teknoloji destekli çiftlikler	Aile tipi küçük işletmeler, bazı büyük çiftlikler
Adaptasyon	Seçim programlarıyla iklime uygun bireyler	Melezlemeyle yerli koşullara adaptasyon
Destek ve Teşvik	Devlet destekli ıslah programları	Kırsal kalkınma destekleriyle sınırlı

Sunulan bu çalışmada incelenen 2 Saanen keçi işletmesi ve Türkiye'de ki Saanen işletmelerinin keçi varlığına ilişkin değerler Çizelge 2'de sunulmuştur.

Çizelge 2. Türkiye ve Van ilindeki keçi varlığı (TÜİK, 2024) ile Van ilindeki Saanen keçi sayısı (Bu çalışmanın verisi).

	Keçi	Saanen	Toplam
Türkiye	10 822 084	?	-
Van	333 392	153	333 546
%	3,081	?	-

2024 yılında Türkiye'deki keçi sayısı 10 822 084, Van ilindeki keçi sayısı ise 333 392 olarak verilmektedir (TÜİK, 2024). Türkiye'de Saanen keçilerine ait genel bir kayıt havuzu olmadığından kaç tane saf Saanen keçisi bulunduğunu kesin olarak söylemek mümkün değildir. Ancak mevcut genel veriler ve sektörel bilgiler "saf Saanen" bireylerin toplam keçi varlığı içinde **çok düşük bir oran oluşturduğunu,** büyük çoğunlukla **melez Saanen** bireylerinin bulunduğunu gösteriyor. Türkiye'de **DAKBİS (Damızlık Koyun-Keçi Islah Bilgi Sistemi)** üzerinde yapılan aramalarda, **ırk bazında "saf Saanen keçisi" sayısını açıkça gösteren herhangi bir kamuya açık istatistik** de bulunmamaktadır.

MATERYAL VE METOT

Bu çalışma, Van ili Muradiye ve Gevaş ilçelerinde Saanen keçisi yetiştiriciliği yapan iki işletmede yürütülen tanımlayıcı nitel bir saha araştırması niteliğindedir (FAO, 2012; Yin, 2018). Çalışmada, gözlem tabanlı vaka çalışması yaklaşımı benimsenmiş ve 63 soruluk yapılandırılmış anket formu ile yetiştiricilerin demografik yapısı, barınak ve besleme uygulamaları ile verim unsurları değerlendirilmiştir. Veriler, nitel ve nicel olarak çözümlenmiş; doğrudan saha bilgilerine dayalı olarak durum tespiti yapılmıştır.

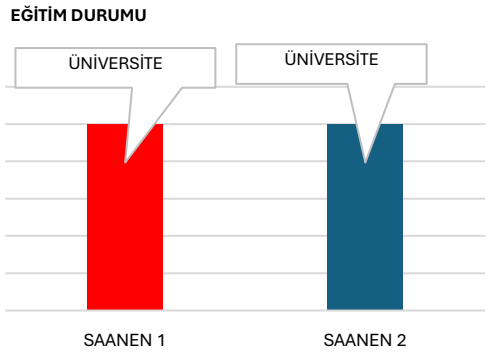
Bu çalışmanın amacı, Van ilinde Saanen keçi yetiştiriciliği yapan iki işletmenin durum tespitlerinin yapılmasıdır. Van'da ki saf Saanen keçilerine ait görsel Şekil 1'de sunulmuştur.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

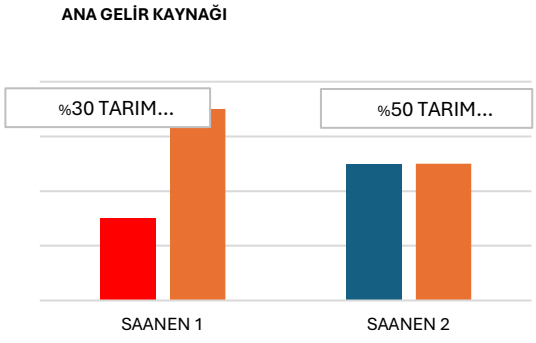

Şekil 1. Van'da Saanen keçi yetiştiriciliği yapan işletmeden alınan saf kan Saanen keçileri

BULGULAR

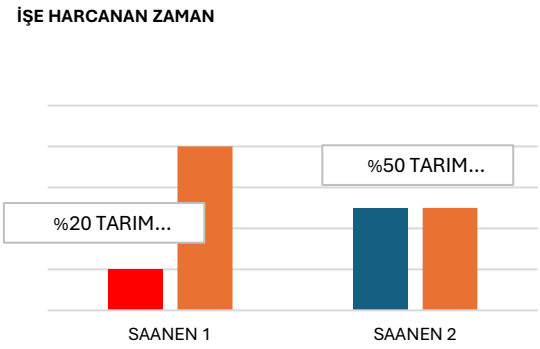
Şekil 2. Eğitim durumu

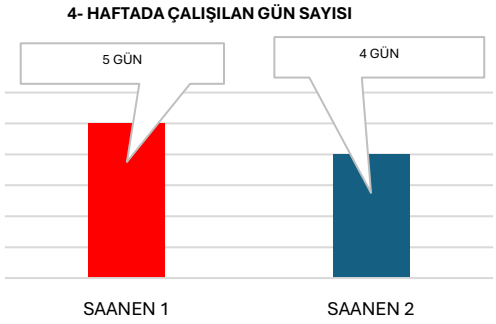
Şekil 3. Ana gelir kaynağı

Her iki işletmenin sahipleri üniversite mezunu olup birinci işletmenin tarım dışı geliri ikinci işletmeden daha fazladır.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

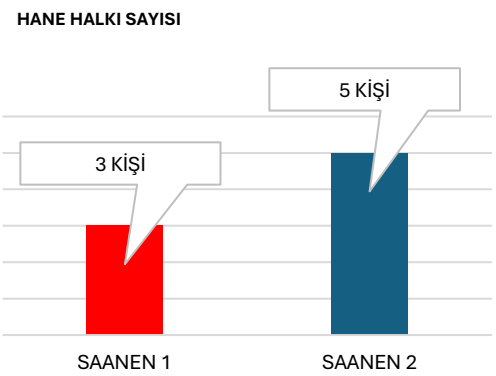

Şekil 4. İşe harcanan zaman

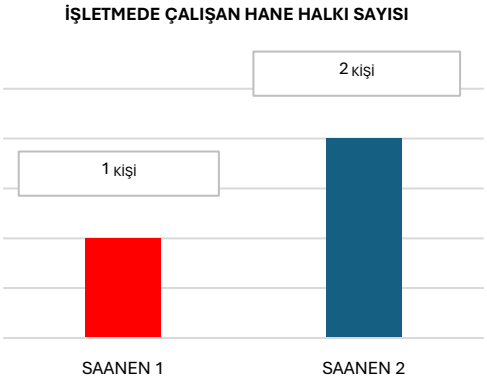

Şekil 5. Haftada çalışılan gün sayısı

Birinci işletmede işe harcanan zaman ikinci işletmeden daha az olmakla birlikte ikinci işletmede çalışılan gün sayısı haftada dört gün olarak belirlenmiştir.

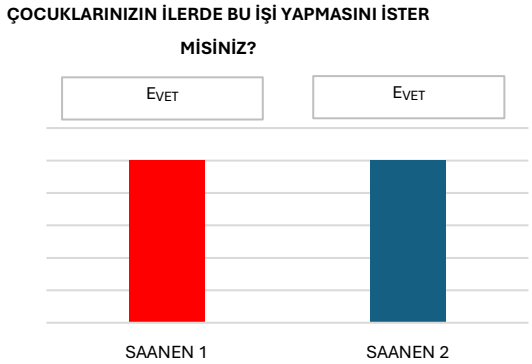

Şekil 6. Hane halkı sayısı

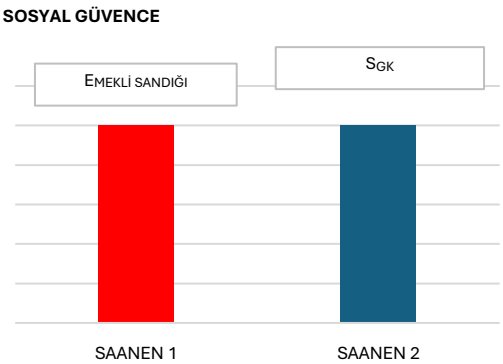

Şekil 7. İşletmede çalışan hane halkı sayısı

Çalışmada birinci işletmede hane halkı sayısı üç, ikinci işletmede beş kişi olarak bulunmuştur. Hane halkından işletmede çalışan sayısı birinci işletmede bir, ikinci işletmede 2 kişidir.

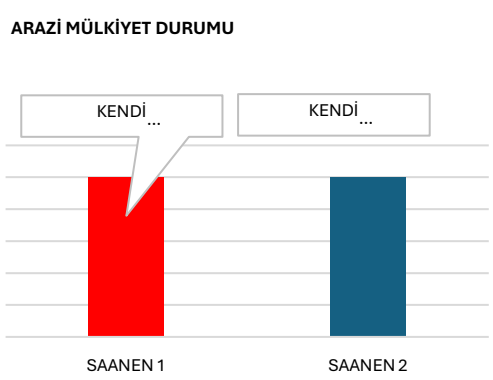
Şekil 8. Çocuklarının işi devam ettirme isteği

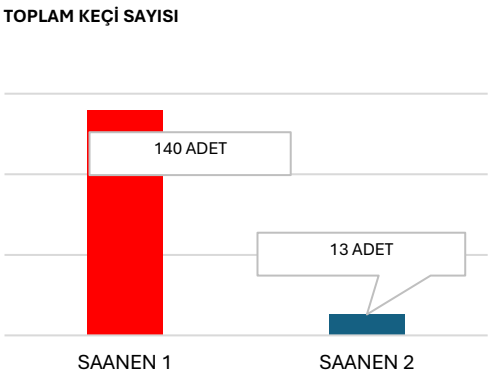
Şekil 9. Sosyal güvence durumu

Her iki işletme sahibi de çocuklarının mevcut işletmenin devamı için bu işte çalışmalarını istediklerini beyan etmişlerdir. Birinci işletme sahibi emekli sandığına üye iken ikinci işletme sahibi SGK'ya bağlı olarak çalışmaktadır.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

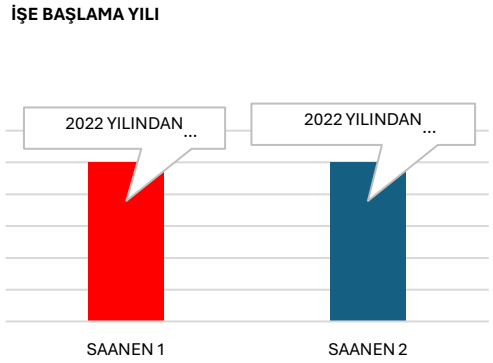

Şekil10. Arazinin mülkiyet durumu

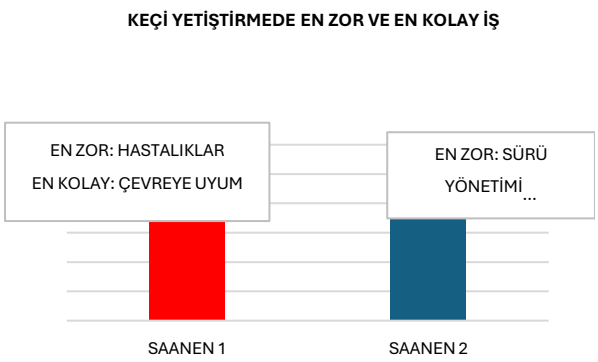

Şekil 11. Toplam keçi sayısı

İşletmelerin kullandıkları arazi kendilerine ait olup toplam keçi sayısı birinci işletmede 140, ikinci işletmede 13 adettir.

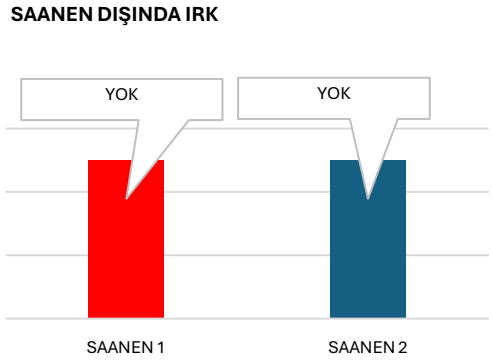

Şekil 12, İşe başlama yılı

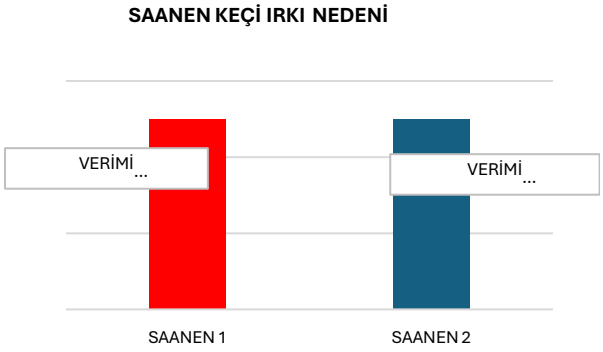

Şekil 13. Keçi yetiştiriciliğinin kolay ve zor yanları

Her iki işletme sahibinin de işe başlama tarihleri 2022 yılıdır. Birinci işletme bakımından en zor olan hastalıklarla mücadele iken ikinci işletme için sürü yönetimidir.

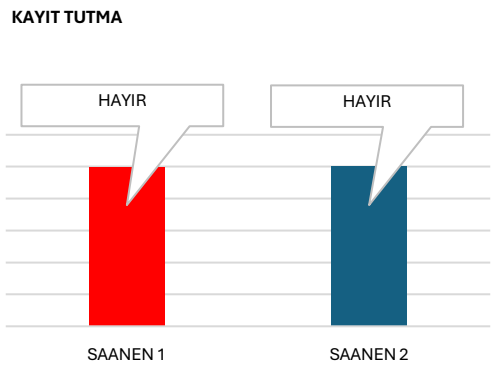
Şekil 14. İşletmedeki farklı ırklar

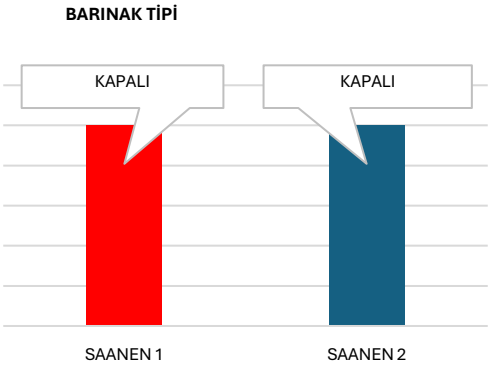
Şekil 15. Sanen seçme nedeni

İşletmelerde Saanen keçi ırkı dışında bir ırk bulunmamakta ve her iki işletme sahibinin bu ırkı seçme nedeni yüksek süt verimi şeklinde ifade edilmiştir.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

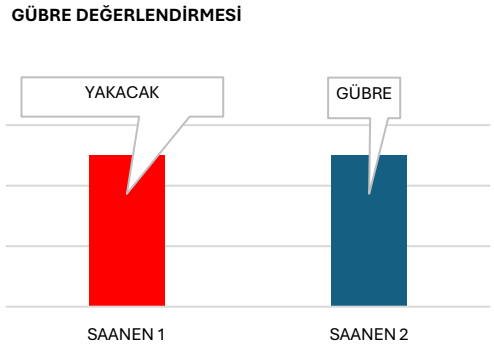

Şekil 16. İşletmede verim kaydı tutuluyor mu?

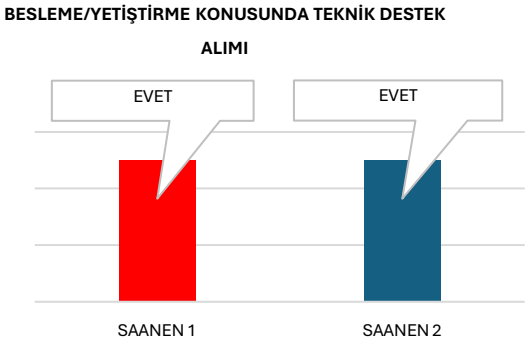

Şekil 17. İşletmedeki barınak tipi

İşletmelerin verim kaydı tutmadığı ve ahır tiplerinin kapalı ahır olduğu görülmektedir.

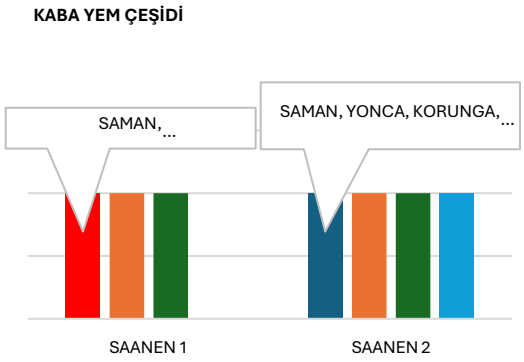

Şekil 18. Dışkı (gübre) değerlendirme şekli

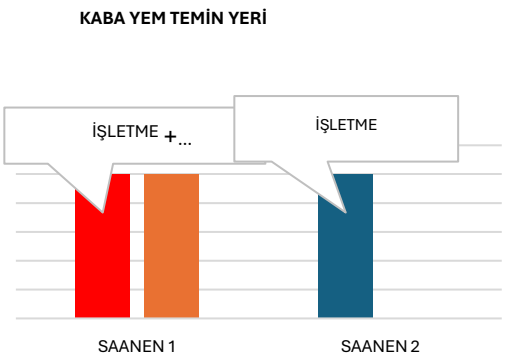

Şekil 19. Teknik destek alımı

Birinci işletmenin dışkı (gübre) değerlendirme şekli yakacak olarak, ikinci işletmenin ise gübre şeklinde olduğu ve hayvan yetiştirme/besleme konularında her iki işletmenin de teknik destek aldığı ifade edilmiştir.

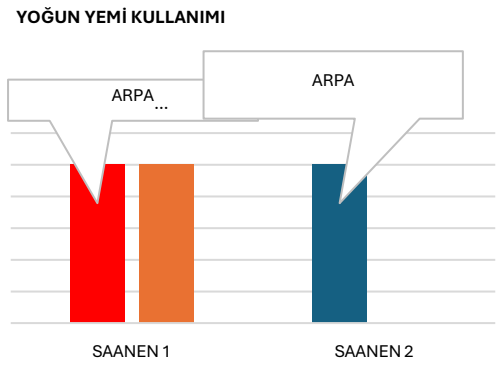
Şekil 20. Kullanılan kaba yem çeşidi

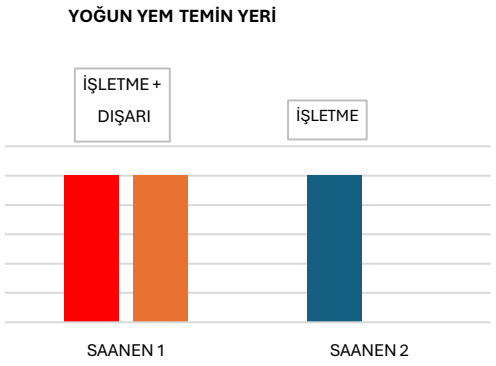
Şekil 21. Kaba yem ihtiyacının karşılandığı yer

Her iki işletmede kaba yem olarak yonca, korunga ve saman kullanılırken ikinci işletmede bunlara ilaveten çayır otu da kullanıldığı; birinci işletmenin kaba yemi kendisi ürettiği gibi bir kısmını da dışarıdan aldığı, ikinci işletmenin ise tüm kaba yemi kendisinin ürettiği ifade edilmiştir.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

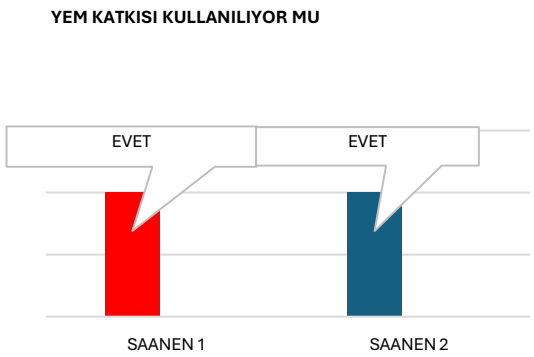

Şekil 22. Kullanılan yoğun yem çeşidi

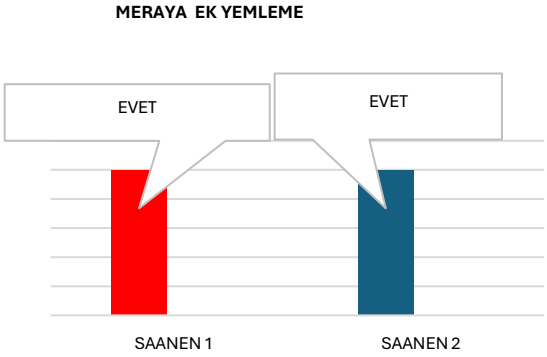

Şekil. 23. Yoğun yem temin yeri

Her iki işletmede yoğun yem olarak arpa kullanılırken birinci işletmede buna ilaveten fabrika yemi (karma yem) de kullanıldığı, birinci işletmenin yoğun yemi kendisi ürettiği gibi bir kısmını da dışarıdan aldığı, ikinci işletmenin ise tüm yoğun yemi kendisinin ürettiği ifade edilmiştir.

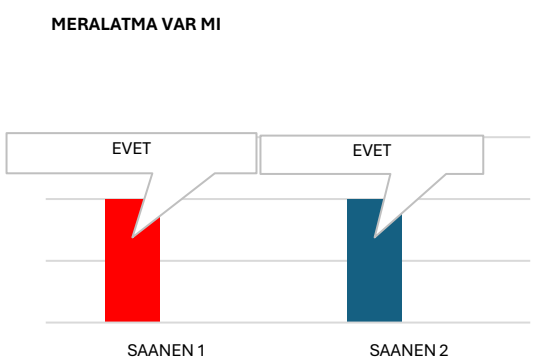

Şekil 24. Yem katkısı kullanılıyor mu?

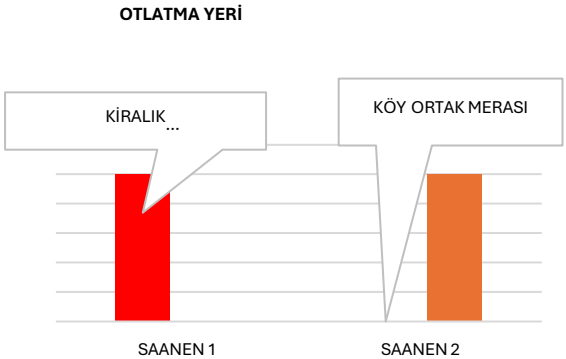

Şekil 25. Meraya ek yemleme yapılıyor mu?

İşletmelerin her ikisinde de yem katkı maddesi kullanıldığı ve mera döneminde de meraya ilaveten ek yemleme yapıldığı bildirilmiştir.

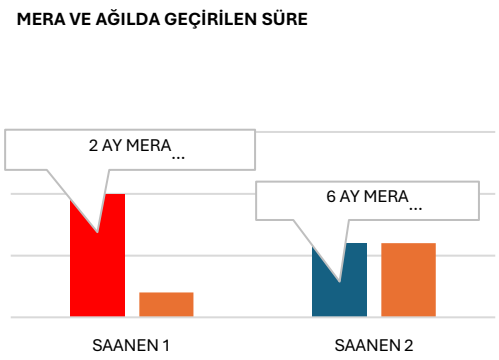
Şekil 26. Hayvanlar meralatılıyor mu?

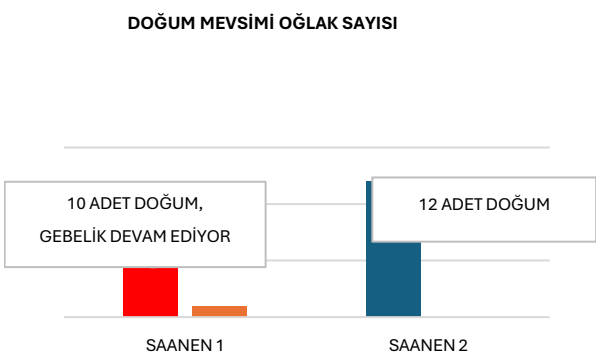
Şekil 27. Hayvanlar nerede otlatılıyor?

Her iki işletme de hayvanlarını mera döneminde meraya çıkarttıklarını; birinci işletmenin kiralık mera kullandığını ikinci işletmenin ise bölgesinde bulunan kiralık olmayan mera kullandığını bildirmiştir.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

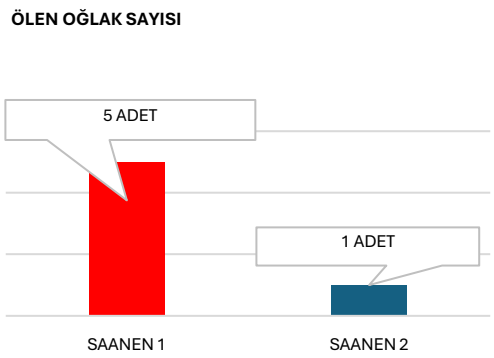

Şekil 28. Mera ve ağılda geçirilen süre

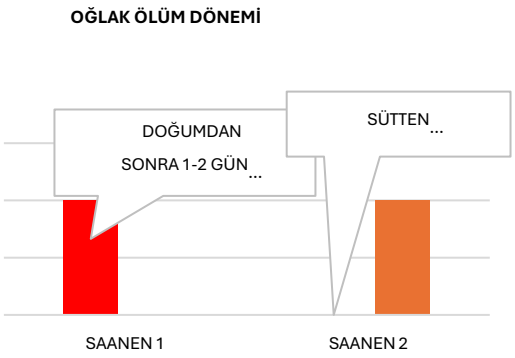

Şekil 29. Doğum mevsimindeki oğlak sayısı (2025)

Birinci işletmede mera kullanımı iki ay olarak bildirilirken, ikinci işletme mera kullanım süresini altı ay olarak bildirmiştir. İşletmelerden ikincisinde anket döneminde doğumları bittiği, birinci işletmede doğumların devam ettiği bildirilmiştir. Buna göre ikinci işletmede 13 hayvandan 12'si doğum yapmış biri ise kısırdır. Birinci işletmede doğumun devam ettiği hayvanları yaklaşık %10'unun doğum yaptığı bildirilmiştir.

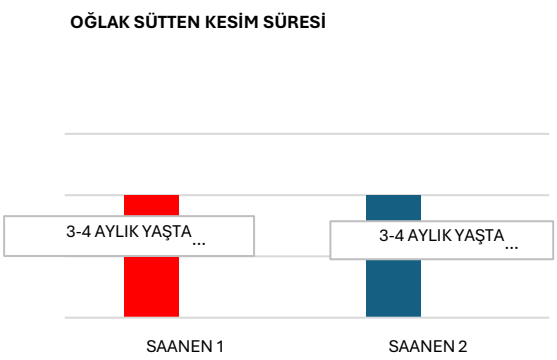

Şekil. 30. Ölen oğlak sayısı (2025)

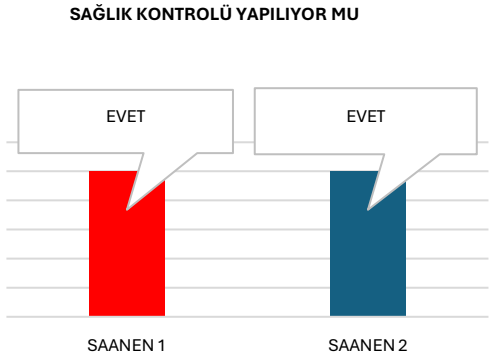

Şekil 31. Oğlak ölüm dönemi

Birinci işletmede doğumun devam ettiği doğum yapan hayvanlardan elde edilen yavruların beşinin öldüğü, ikinci işletmede ise doğumun tamamlandığı ve sadece bir oğlak kaybı olduğu bildirilmiştir. Birinci işletmede oğlak ölümlerinin doğumdan sonra meydana geldiği, ikinci işletmede ise ölümleri sütten kesim döneminde olduğu ifade edilmiştir.

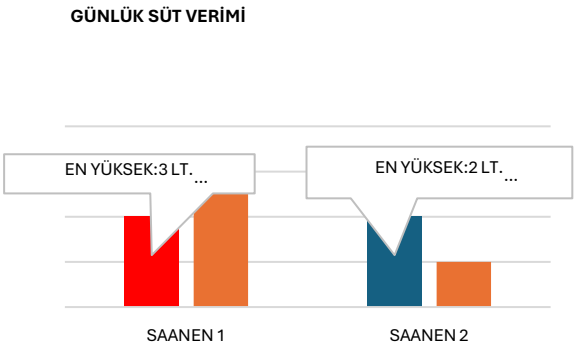
Şekil 32. Oğlak sütten kesim süresi

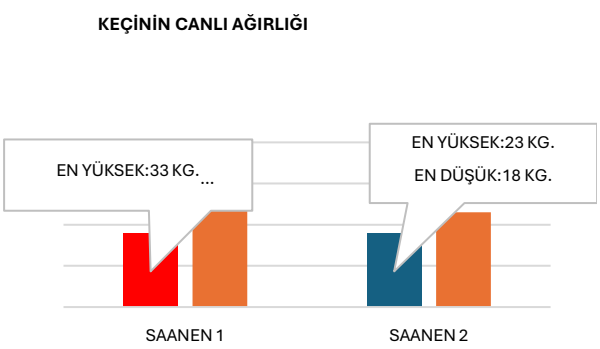
Şekil 33. Sağlık kontrolü yapılıyor mu?

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

Her iki işletme de oğlakların sütten kesim yaşını 3-4 aylıkken verirken sağlık kontrollerinin de her iki işletmede yapıldığı ifade edilmiştir.

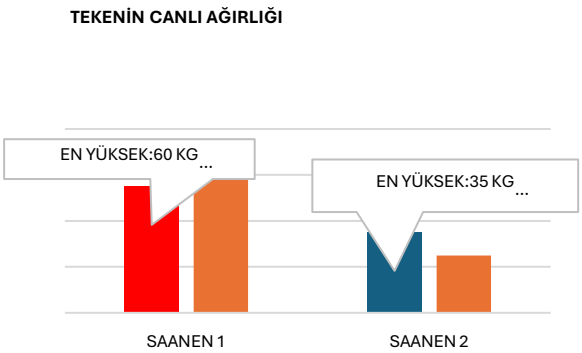

Şekil 34. Keçinin süt verimi (kg)

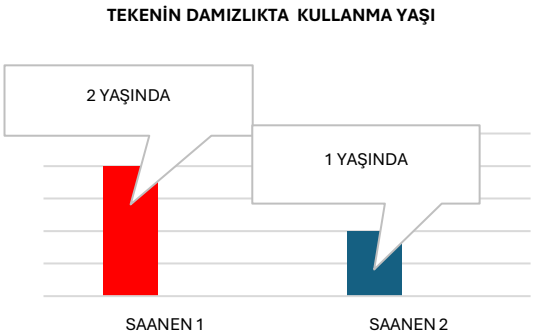

Şekil 35. Keçilerin canlı ağırlığı

Birinci işletmeni günlük süt verimi hayvan başına en düşük 2 lt iken en yüksek 3 lt, ikinci işletmenin ise en düşük 1 lt iken en yüksek 2 lt olarak; keçilerin canlı ağırlıkları ise her iki işletme için en düşük 18 kg en yüksek 33 kg olarak bildirilmiştir.

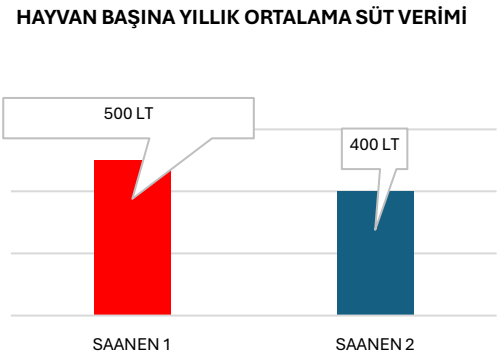

Şekil 36. Tekenin ağırlığı

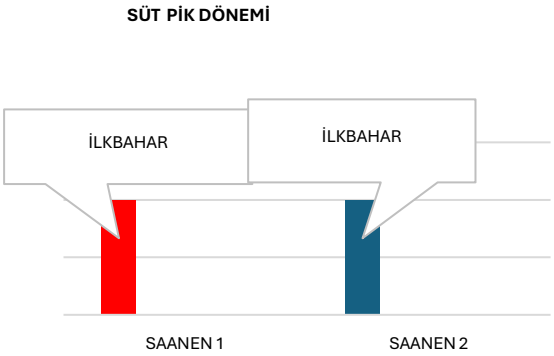

Şekil 37. Tekenin damızlıkta kullanılma yaşı

Tekelerin canlı ağırlıkları en düşük ve en yüksek olmak üzere sırası ile birinci işletme için 55-60 kg, ikinci işletme için 25-35 kg olarak ifade edilmiştir. Tekelerin damızlıkta kullanılma yaşı birinci işletmede 2 yaş, ikinci işletmede 1 yaş olarak ifade edilmiştir.

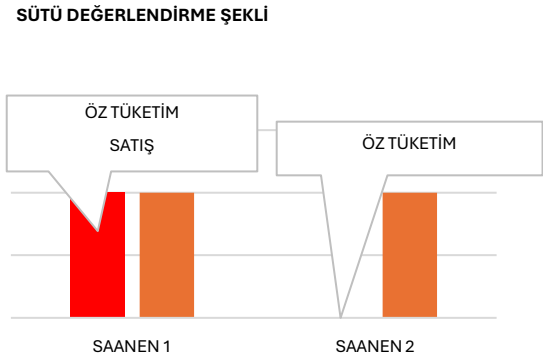
Şekil 38. Hayvan başına yıllık ortalama süt (lt)

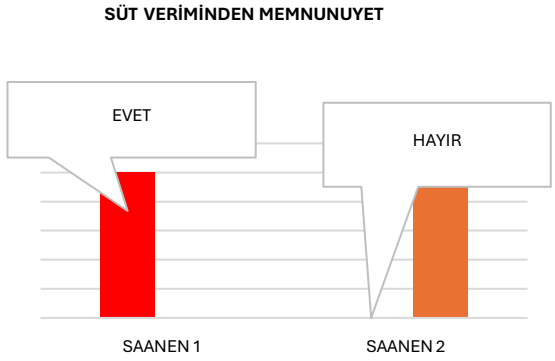
Şekil 39. Hayvanlarda süt pik dönemi

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

Hayvan başına yıllık süt verimi birinci işletmede ortalama 500 lt iken ikinci işletmede 400 lt olurken, her iki işletmede sütün pik dönemi ilkbahar olarak belirtilmiştir.

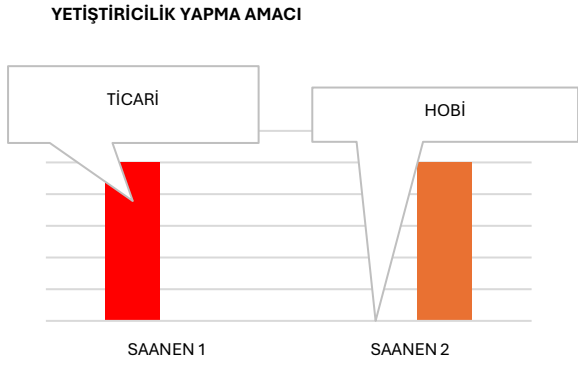

Şekil 40. Süt değerlendirme şekli

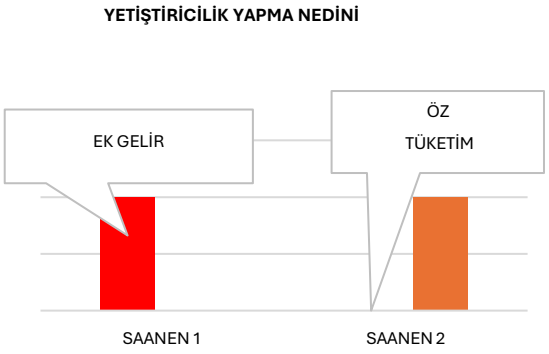

Şekil 41. Süt veriminden memnuniyet

İşletmelerin her ikisinde de süt öz tüketim için kullanılırken, birinci işletmede süt satışı da olduğu; birinci işletme hayvanların süt veriminden memnun iken ikinci işletmenin süt veriminden memnun olmadığı belirtilmiştir.

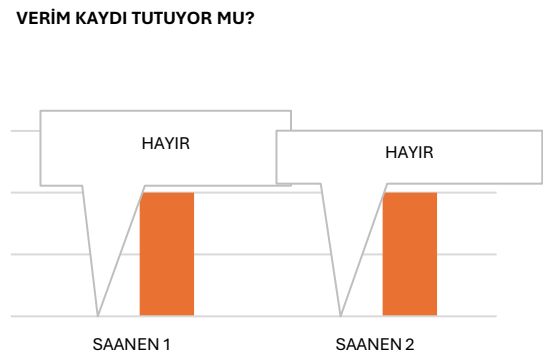

Şekil 42. Yetiştiricilik yapma amacı

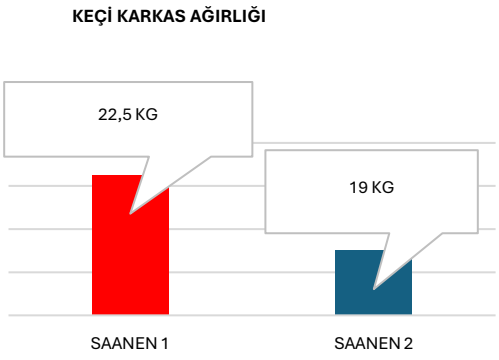

Şekil 43. Yetiştiricilik yapma nedeni

İşletmelerden birincisi Saanen keçi yetiştiriciliğini ticari amaçla ek gelir elde etmek için yaptığını bildirirken, ikinci işlete hobi amaçlı öz tüketim için yaptığını bildirmiştir.

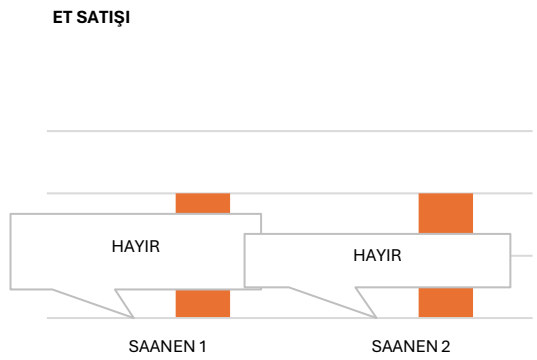
Şekil 44. Verim kaydı tutuluyor mu?

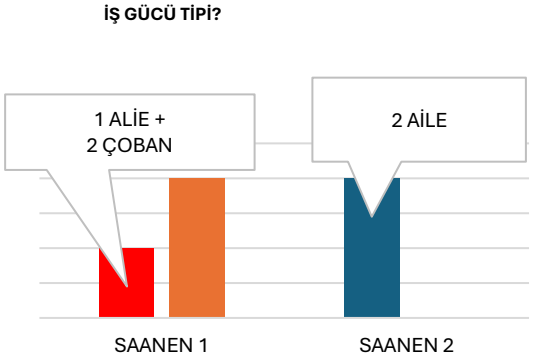
Şekil 45. Keçi karkas ağırlığı

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

İşletmeler verim kaydı tutmadıklarını ifade etseler de keçilerin karkas ağırlıklarını birinci işletme 22,5 kg, ikinci işletme ise 19 kg olarak belirtmiştir.

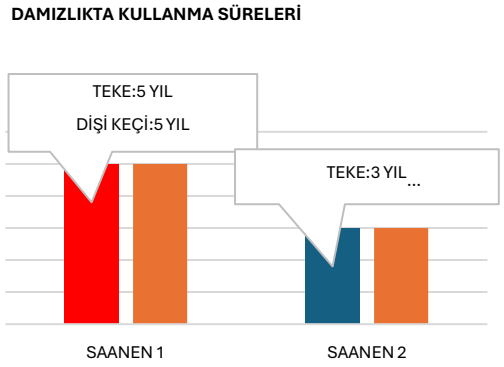

Şekil 46. Et satışı yapılıyor mu

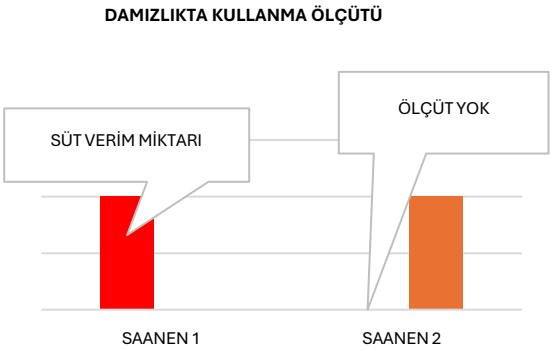

Şekil 47. İş gücü tipi

İşletmelerde et satışı olmadığı bildirilmiştir. Birinci işletmede çalışan sayısı bir aile bireyi iki de çoban olmak üzere üç çalışanının olduğunu, ikinci işletme ise ikisi de aile bireyi olan çalışanının olduğunu bildirmiştir.

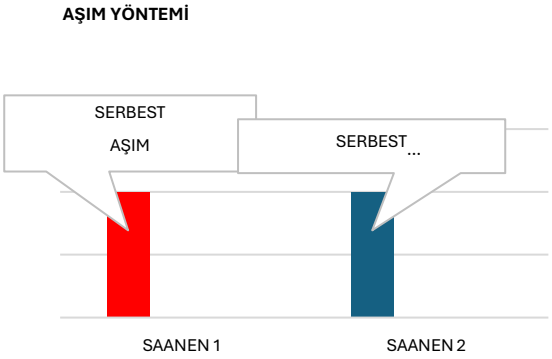

Şekil 48. Damızlıkta tutulma süresi

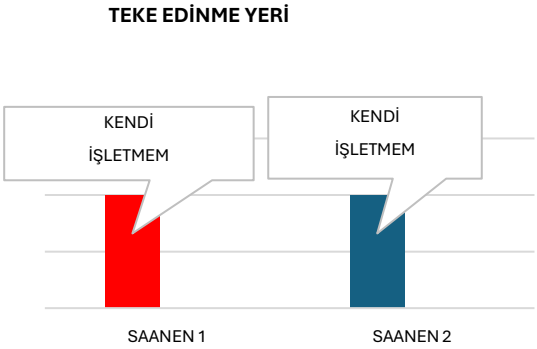

Şekil 49. Damızlıkta kullanma ölçütü

İşletmelerde erkek ve dişilerin damızlıkta tutulma süreleri sırası ile birinci işletmede 5 yıl ikinci işletmede 3 yıl olarak belirtilmiştir. Birinci işletme damızlıkta tutma ölçütünü hayvanın verimi ile ilişkilendirirken ikinci işletme bir kriter kullanmadığını ifade etmiştir.

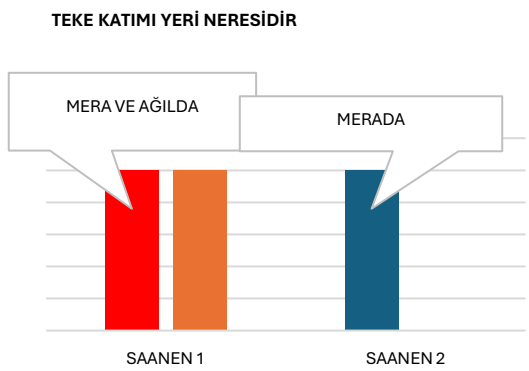
Şekil 50. Aşım yöntemi

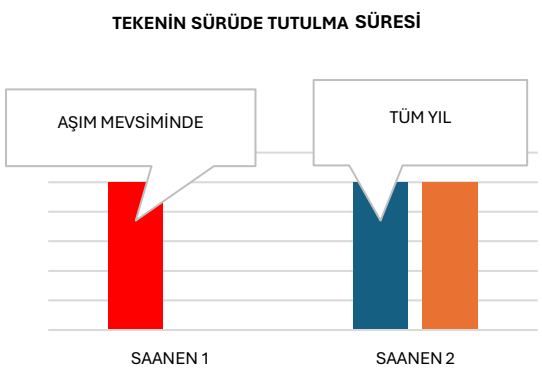
Şekil 51. Teke edinme yeri

Her iki işletme de aşım yöntemi olarak serbest aşım yöntemini kullanırken damızlıklarını kendi işletmelerinden karşıladıklarını bildirmişlerdir.

ISBN NR: 978-625-5694-69-0

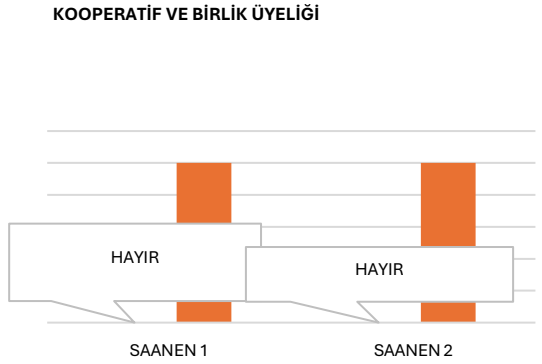

Şekil 52. Teke katım yeri

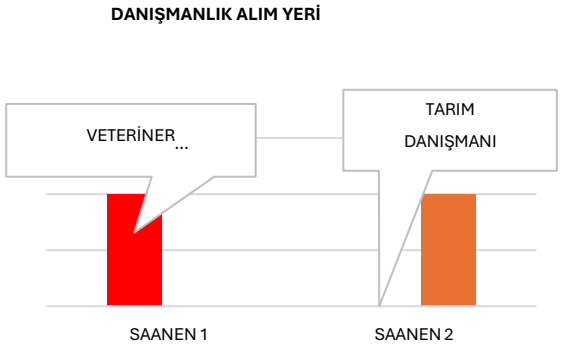

Şekil 53. Tekenin sürüde tutulma süresi

Birinci işletme teke katımını hem mera hem de ağılda olarak belirtirken ikinci işletme teke katımını merada yaptığını bildirmiştir. Diğer yandan birinci işletmede teke katımı aşım mevsimi ile sınırlıyken, ikinci işletmede tekenin tüm yıl sürü içerisinde bulunduğu bildirilmiştir.

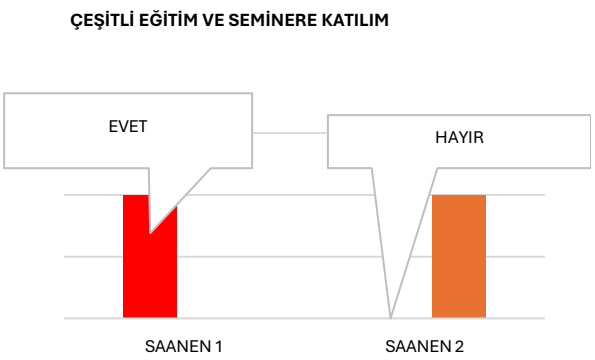

Şekil 54. Kooperatif veya birlik üyeliği

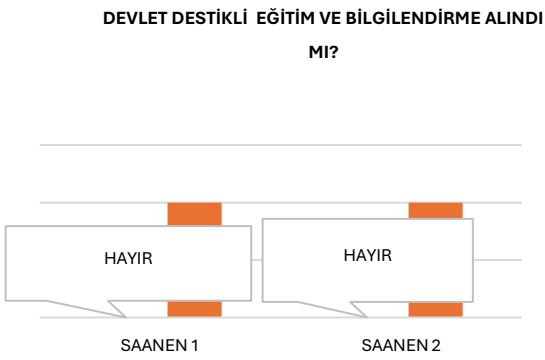

Şekil 55. Danışmanlık alım yeri

Her iki işletme de herhangi bir kooperatif veya birlik üyesi olmadığını belirtmiştir. Yetiştirme ve besleme konularında ise birinci işletme veteriner hekimlerden bilgi aldığını, ikinci işletme bu bilgileri tarım danışmanından (ziraat mühendisi/zooteknist) aldıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 56. Eğitim ve seminer katılım durumu

Şekil 57. Devlet destekli bilgilendirme alındı mı?

Birinci işletme hayvancılık konusunda çeşitli seminer ve eğitimlere katıldığını bildirirken, ikinci işletme eğitim ve seminer katılımı gerçekleştirmediğini bildirmiştir. Her iki işletme de devlet destekli bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir.